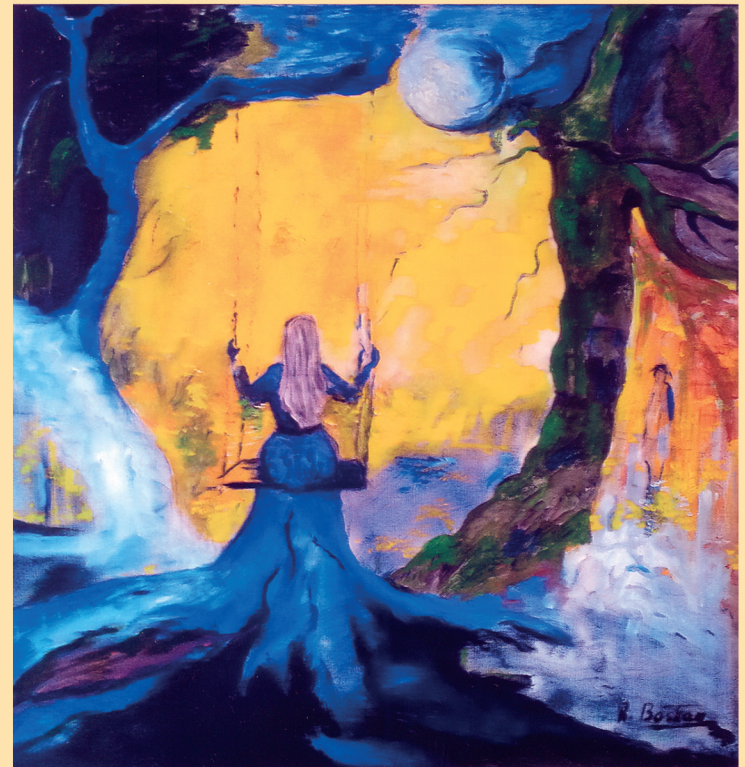

АНА ДУДАШ

ВРАТНИЦЕ ОГЊА

АНА ДУДАШ

ВРАТНИЦЕ ОГЊА

Ана Дудаш
ВРАТНИЦЕ ОГЊА

Уредник
Велиша Јоксимовић

С благословом
његовог преосвештенства
Епископа Браничевског
Господина Игњатија

Еп. Јоксимовић

Ана Дудаш

ВРАТНИЦЕ ОГЊА
(ѿесме)

Порта храма Божијег Св. Никола, Велико Црниће,
Епископ браничевски господин Игњатије, благосиља присутне

*Помози ономе који носи шерей,
а не ономе који ја сјуштиа њоред шебе*

Сенека

ХОДОМ СВЕВИДЕЛА

ХОД БЕЗ ПОТОНУЋА

Кроз тиховање отвори
срца међе
Творцу молебан пој,
да тамом оковане душе
ублажи,
ход праведним путем
усмери.

Спознавши зов ка вечности
сваког оплемене
бистрином погледа,
душе преобрате,
мисли у делотворења
усмере
да из њих благотвориве
милозвучне лепоте клијају.

Истрајност им подари
да не посустану на изабраном
путу,
одлучно искушењима одоле
и стигну до језгра живота
без трвења,
без потонућа облагорођени.

Ако поверују у Тајну Христову
само ће тако
постати једна космичка енергија.

МОЋ ЈЕВАНЂЕЉА

Јеванђеље на олтару
зрачак сунца расцветава,
светлост дари,
ко још данас од намножених
похлепом прожетих
за истину мари?!

Бескрили, собом надувани
лете,
отварају паклене двери,
иза њих и испред њих
пустош остављају,
попут разуларених звери.

Ако једном прогледају
муњом истине прободени,
можда ће греховима отежали
НАРЦИСИ
у дуб' вира попадати,
па изнова рођени,
крос добро стасали
олтару на коленима допузати.

Зрачак сунца с' Јеванђеља
да их зари,
да им душу вером прожме
оластари,
преображеним спас подари.

ПУТ ИЗБАВЉЕЊА

Кроз вратнице огња
мисао пролази
тамо где прхутом крила
херувима
вид љубављу дарива,
где поклоник погнуте
главе смерно
икону Богородице целива.

У храму Божијем
свидљива сила кроз
бруј светосавског поја
отвара латице просветљења,
отвара топлину дана
пут до спокоја.

На литургији сједињени
богопримци
стазом заједништва ходе,
зло да их мимоиђе,
себељубље не прожима
да реком праведности броде.

Њоме кроз живот појени,
кроз молитву прочишћени
у блискости са Богом
остварени,
избављени.

ЗМАЈЕВИ ОД НОЋАЈА

Снаге нам дај Боже,
храбрости си подарио с генима,
снаге, да ову Голготу савладамо
младаљачке снове дубином клисура
не расипамо!
Уз пројару и шумско биље је храна
док опанци гудурама Проклетија
стоје утискају,
нек' нам је нада несавладана!

Уз врлети и жубор изворишта ходамо,
из Дечана звоњава и храбре храбри
од плама свећа небеса рујем таласају.
Помогни, Господе Боже,
да се удахом светла надснагом
напојимо, немоћ ублажимо.
Разнеси, ил' умањи зјапове стратишта!

Душмани су кроз историју
увек на нас зверски кидисали,
златне нам долине, бистре реке отимали,
Србија је Твоја,
ал' помогни нама рабовима Божијим
да се за часни крст и отаџбину
изборимо,
науме опаких завојевача искоренимо.

Видиш ли, Боже, колико је ова земља
Стојана Чупића, Милунки Савић и

много других јунака изнедрила,
залуд су Агарени кроз брда и долине
кости младости затравњивали,
просторе безбожништвом тровали,
плам живота гасили
ал' никад не угасили.

У МАНАСТИРУ ГОРЊАК

Небеса су плаветнилом
хриди покропила
да дарују праведнику
и кротнику Григорију Синајиту
извор снаге,
очи благе,
да сва сновља
раскивана тамногорјем
светлост буду.

Небеса су прокласала
жеђ за вером
кроз векове челичила
потонуле,
посрнуле
кроз беспуте у безмерје
Свевишњем их упутила
да им душа светост буде.

Чудомоћник кроз молитву
жубор Млаве
у нечуј је упутио,
мироносник и испосник
двери светла
двери слоге отворио.
Кроз векове
и мошти му мирјанину
из кивота чудотворе.

ОТВАРАЊЕ СВЕПУТА

Упорно множење мисли ко протицање реке
празнину помамом испуњава,
али је без божњнске милости
не осмишљава.

Одблесак муње низ окна са кишом се слива
нагомилане неправде али и време испира
улепшава га под пером историје
а прошлост није била без вира.

Чак их је премного било, до вртоглавица
опасних призора које су све обрушавале
вид мраком испуњавале
заблуде вајале.

Ако нам љубав божанска, срца не прожима,
ако се покајањем не преобратимо
залуд се надамо да смисленошћу
време богатимо.
залуд нам мисли светлом дана жежене
ако нам душе за пролазним вредностима вапе
ако нису обожене.

БЕЛИ АНЂЕО

Усковитланим мислима заброди
анђео прелепог лика,
бели му хитон лепрша
обујмљен светлошћу храма
Милешева

Видим, ванвременом смиреношћу
на камену седи
с прстом упртим на празан
Христов гроб

Гласник небески мирносноцима
на истину указује,
на Христа Васкрсника
на љубављу савладану тмину

Гледам у фреску на зиду травеја
са пробуђеном надом,
гледам, и као да видим анђео
прст помера ка небесима

На светодарје људе упућује
указујући на ОКО свевидеће,
да истином се узнесу
где зденац вечности обитава.

СВЕМОЋ ВЕРЕ

Из неког светлосног
ткива
заблиста нечије око

Прожме божанском искром
заблуделу душу
оковану у грешном телу

Помери га, на мегдан
изазове
да се снага вере докаже

Уколико је утемељена
макар у искри истине
време постаје беспомоћно

Опстаје као издан бистри,
непресушни
да жедне снагом напаја

Опстаје као свевидело
да вратнице
огња сваком отвара.

ТРАЈАЊЕ ЧОВЕКА

У сталном трагању
за немогућим
ветровима на мети.

Зида куле у ваздуху
у ковитлацу мисли
темеље добра ваја.

Са похлепним ајкулама
данима се рве
бар је научио да плива.

Хтео би у људска срца
љубав да утисне
а она шупља од таме.

Кад веру призове себи
и другима
утопија нагло пресахне.

Смерно у небеса гледа
неуништив
на прагу светла стоји.

ХОДОМ ДО НИГДИНЕ

Никада нећемо угледати пут
из ове нигдине
док обневидели
њене стазе злоделима пунимо
док нам неслога тела прожима

Свет са њеним зубатим резом
располутио
и земљу и небеса,
људи духом клонули већ посрћу
издају све друге па и сами себе

Никада нећемо угледати пут наде
из нигдине
изопачене јаве,
док похлепно бат Јудиних корака
ослушкујемо, у стопе му стајемо

Трулост душа наших и вир дана
снажно избацује,
уклетост мрзна
надмоћно њима витла, господари
јер звер
уместо лика Христовог господари.

СВЕТЛОКАЗЈЕ

Хоће ли порука песме
дотаћи
злоделима отежалу душу
да прочишћењем
усптрепти, узлети
ко невиност детиња
до струне харфе небне

Хоће ли вид обневиделима
чистоћу да врати,
или ће јој корен затрти
намножени
мржњом разуларени ати?!

Ако светост човеку
у свест допре, смерност удахне
а да у сумрачје не доспе,
он ће корен искона пронаћи
да потиснуту доброту буди

Са дна има да се прене
целебно штитећи
сломљене, гажене сене,
да узлети
ко светим огњем опрљен

Ходаће до прочићења
и када прснуте опне звезда
теменом светла посеју,

душе од порока очисте
у зверињаку дана
засориће
давно угасло светлоказје.

ИЗГУБЉЕНИ ПУТ

“Који пије од воде коју ћу му ја дати неће
ожедњети довијека; него вода што ћу му ја
дати биће у њему извор воде која теже у
живот вјечни.”

(Јев. по Јовану 4/14)

Овоземаљске речи превара, гомилају
празнине опоре, жедне,
у пустињски песак стопе утискамо
он их немилосрдно затире,
нит циља имамо,
нит нас неко чека
само жедна јутра даном оморину распрују.

У уморан вид безвољу упорно утискају
лажи, преваре и охолости одасвуд извирују,
себичности и похлепе људског срца
постају ризнице,
губе се пријатељства,
изобличују људске ликове,
хоће ли се човек кроз време препознати
од набујале, севајуће грознице.

Где су ишчезле врлине које су лицима
човека светлеле,
где су самарјанке да нас жедне напоје,
пријатељи
који су знали да назову “Добар дан!”
Све је празнина прогутала

да похлепу умири,
стоглаве але незасите
као да су ромор издана бистрих утихнуле
а човек пут до извора живе воде
обневидео не може угледати,
нити спознати.

ЗОРЊАЧЕ

Честица
спознајног огња
истине жар,
разбукти жељу
да Бога измоли
праведном стазом ход,
највећи дар.

Честица
у оку грешника
орошен цвет,
делима краси
да избегне
апокалипсе
залуђен свет.

Честица
истина у стазе нити
љубав плете,
снагу тка,
доброделателност
пошасте саломи,
човеку
Христолик подари,
удоми.

ОБАЛОМ БИСТРИЦЕ

Да се не би паклене муке земљом шириле
подари нам Боже ума бистрину,
нека свим људима светлости душама сину

Са свих светих места свесрдно те молим
покажи човеку прави пут
облагороди нас, прими у благодатни скут

Да сви сурови и крвожедни тирани сахну
у сопственој опакој мрежи,
уместо зла, телима семе вере им уврежи

Указаће им пут до прага сакралних здања
где своје речи извиру, буде,
речи Бога, не људи једни другима да суде

Рука Господња отворила је издан Бистрице
да све жедне напоји
нек бистрином жубора добро од зла раздвоји.

У ВРТУ ЗАБЛУДА

Беспомоћно падам
у зјап заблуда,
стопама сејаних
празнинама множених.

Теши ме спознаја
земне пролазности,
теши ме издан љубави
коју светлост намеће.

Знам, ако она у мени
Христолика јачином проклија,
суштина трајања
обнављаће корене своје.

Ако они стамени постану
пад у зјап заблуда
одолеће донкихотовским опсенама
јер милост је Божија неизмерна.

СВЕВИДЕЛО СПОЗНАЈА

У дуб' мисли заћи
где огањ живота гори,
спознати себе
вешто ништавилу умаћи

Без сујете и гордости
на тој стази
понизан и кротки
спознати путир благи

Уништити жар страха
разлистати мисли
љубав да те такне
благослов пити без даха

Понизно погнути главу
блаженство дотаћи,
бљеснућеш усвитом
гранаћеш истину праву

Спознаћеш огањ свети
узвишено блаженство,
челичен вером
доброделан мислима узлети.

У ОКОВИМА САМОУНИШТЕЊА

Безумљем таласа отисак
времена у сваком трену,
подигнем ли главу
у ону звезду потамнелу
која је Јесењину
плам живота излила,
угледам их читава јата,
угледам невољнике
у зениту непута
с ногу оборених,
сред пустолина, на размеђима
са висина, ил' адских дубина
земљу љубе.

Празни им погледи вапајно
врлудају, душа узнемирених
стреле безизлаза
без престанка тела пробадају.

На трен заборављају
да је живот Божији,
да само Створитељ
о његовом трајању одлучује,
зјап бесциљности
на дно их домами,
немилосрдно га крате.
Ето, на небесима
јата потамнелих звезда се множе.
У непромишљеном трену
ни небеска узда

самоуништења човечанства
не обузда,
нит зрачак спаса искали.

СВЕТА ВАЛЕНТИНА МИНСКА

Мисли ти вера оплеменила,
смерна
у срце Спаситеља прими,
погнуте главе
ко јагње послушно
трњевитим путевима ходи
благороди.

Видарице рана,
невесто благочестива,
избавитељко посрнутих
ниси посустајала,
ходом кроз первазе светиња
многе си са дна таме
свенадом измамила,
подарила.

Молитвенице видовита
уз монахињу Меланију
наживела си одлазак,
у време
благоугодности проткивала,
молитвама
дела извајала.

Грехом отежале упућивала
да светлост Тавора угледају,
пробуђени и пречишћени
васкрсли

уз тебе усхићени
у Христодуле преобраћени,
избављени.

ПРЕД ИКОНОМ

Заблиста пред видом
праслика свеца
душа човекова узлети

У вис духовних
предела где светлост
траг записа угравира

Дубином душе
трајање у светости
непроходе затире

Обневиделим
светлоказја у суштину
свевидом се отварају

Човек озарен
испред зацртаног времена
спознајом тајне отвара
у молитви смерној.

*У Петрограду
Лавра Александра Невског*

СЕР ВРЕМЕНА

Синиша и Весна Огњановић, Живојка Милић, Велиша Јоксимовић, Ана Дудаш, Вида Јовић, Мића Антонијевић, Антилета Живковић (Са промоције књиге)

СЕВ ВРЕМЕНА

Старац и клупа
у времену срасли,
свеједно да ли је то
скулптура Хенрија Мура,
или
Старац и море
у ковитлацу таласа
мудрог Хемингвеја,
или пак
непознати старац на клупи
у било којем парку
самоћом обујмљен,
у суморном дану
суморним мислима отежан
у празнини која се шири,
даном пулсира,
ОН постоји,
ОН жели да докучи
смислен разлог постојања
не би ли опстао,
не би ли трајао
кроз животни сев,
макар испраног погледа
који врлуда
тражећи темељ вечности
који би
бесмисао затро,
а човека у промисао
Божију утиснуо
о Огањ вечни прислонио.

ЧОВЕК У МРЕЖИ ЖИВОТА

У вртложни живот
из мајчине утробе
у неизвесност зарања

У њему запретена ватра
љубављу заискри,
тражи целемудрени пут

У трагању расипа живот
кап по кап
губећи дијагоналу смисла

Неуморни сејач светлости
уместо у бразде
у бездне тасове ваге сеје

Уплиће се у нити живота
у дубину мреже
разјареним пламом разлаган

И да је од камена саздан
пролазности не измиче
вучје чељусти таме чекају.

ВРАТИЛО ВРЕМЕНА

Цео живот у дуб' Стига стазе дуби,
вратило у стопе
пређу времена омотава,
прошлост бојама улепшава
у мозаик утиска,
да осаме
плодовљем пламе.

Вратнице огња
свакодневним олујама
довратник расклиматале.
На увратини човек оседео
гвозденим вољом
у бразде упорност сеје
не би ли изгубљено време
вером проклијало.

Као да је у хриди облака
утиснут
нит' стамен,
нит' вратоломан
у белини њиховој обитава,
надснагом потке укива
да човечанству суноврат
одстрани.

НА ЕРИВАНСКОМ ТРГУ

На ЕРИВАНСКОМ ТРГУ
у шапату водоскока
који до небеса шикљају,
звезде дотичу,
препознах богоугодну реч
која се калеми
у срца наша, у вид наш.

Ту, крај те бескрајне фонтане
са хиљаду кристалних млазева
та реч деценијама клија,
деценијама се у душе пролазника
упија,
да их у доброделателнике преобрати,
сваког, ко је макар у трену чује,
прихвати.

На ЕРИВАНСКОМ ТРГУ
у шапату водоскока,
стазама поплочаним са ружичастим
каменом туфом
наше стопе утискамо,
ослушкујемо, трагамо,
не би ли ту реч чули, до дна срца
упили, животом носили,
живот благородили.

Узалуд. Свако је не чује,
узалуд видом

у бистрину водоскока зарањамо
ако су нам душе грехом отежале.
Они, који чују реч ЉУБАВ,
пружају руке једни другима.
Деле је.
Што је више деле,
она се све више множи,
све више је поседују.

ХОДОМ НЕСАГЛАСЈА

Прадавне стазе још у сећањима кипте
испреплетане,
изгравиране
кроз време и простор вером неизбрисиве

У сталном надмудривању, као на мегдану
између сећања и потискивања,
намеђу се отисцима примирених (не)дана

Незаборавима кипте док их време не преобличи
као Слику Доријана Греја,
трошне маске не поскида
ватрометина пролазности дволичност не оголи

Несагласје срж човекољубља у таму утиска
апокалипсу призива
стопама буја, клија,
дах дана темељима мрви, луч свода разбија.

ДА СРЦЕМ ПРОГОВОРИШ

Искорачи из тројанског коња
у бојно поље реалности,
нека ти маске нападају
да онако огољен
срцем ороговориш

Искорачи, ако смеш да се пробудиш
накапан бистрим сузама гладних,
стани у стопе пређених дана
можда ћеш да се постидиш
сопствене похлепе разгранате

Можда ћеш у клепсидри времена
угледати ликове недужних
који су на бојном пољу
оставили отиске тела
да светле ко' опомена

Искорачи кораком покајника
немој да мислиш
да си онако скривен невидљив,
можда ако срцем проговориш
угледаћеш пут избављења.

ПЕТРОГРАДСКЕ БЕЛЕ НОЋИ

Ноћас су месецу мешине претешке
па жутило
по звездама и земљи слапом точи,
да људи коначно прогледају
видом нежности,
смерне оданости.

Доста су обневидели земљом
жедни ходили,
у вечном сукобу, без жара,
у грудима препуним тегоба,
тонули у празнине,
у нигдине.

Ноћас кад се месец осмехује
од сопственог жара
искушење намеће, љубављу ври
срменим нитима да је умрежи
светлост изваја
до бескраја.

Ето нас на путу избављења,
на литургији пробуђени,
далеко од нељудске опаке студи,
на извору живе воде појени
заувек спасени,
огњем узнесени.

*У порти Лавре Александра Невског
Петроград, 1990.*

У ЕРМИТАЖУ

Да сам жишка пламеница
са звезда склизнула
сејала бих сјај тих клица,
плодоносном
браздом Стига да засветле,
прљугу оплоде.

Да сам жишка пламеница
из огња бризнула
у тужна бих људска лица
топлину удахнула
у огрезлој тами да озаре,
светошћу ластаре.

Да сам жишка пламеница
из безгрешја
међ' људе посејана
заједницу слоге
ко изворе бистре
за њих бих вајала.

Да сам жишка пламеница
из утробе Урала
у темеље стубова долетела
у темеље малахитних узора
дарила бих непролазност
саткану од самих зора.

У ДУБ' ПУСТИЊСКИХ ДИНА

Увек кораком у празно
дахом посусталим,
од немоћи видом замагленим
нови дан почињеш

Пућањом по пустињском песку
изнова време расипаш,
никад да сакупиш и саставиш
бесциљем пуштене кораке

Још у вриску зоре заричеш се
да ослонац пронађеш,
не одустајеш од жара илузија
у младости усађеним

Из дубина пустињских дина
безгласјем темеље мрвиш,
неистинама рушно тело плавиш
охолошћу светлост затиреш

Признај већ једном заблуде
жеља избезумљених,
одлучно стани у сопствене стопе
да оазу спасења угледаш.

ЛОС

Раскрилио рогове ко' сунце зраке
да тескобу душе смири,
обиље у тело призове

Находи ли то наду у сјају снега
док се човек не опамети,
не угуши у себи разор

Страх садашњи још није пожњевен
савршенство бира душу,
бира станиште своје

Јеленица више неће бити остављена
дугмета од јеленског рога
закопчаће путе сеоба

Још ако у небесима угледају свој
усковитлани, безлични лик
тајно ће се проказати

Угаснуће занавек и ловачке страсти
ни воденица лопатара
неће их звуком мамити.

ХОМОЉСКЕ ХИЈАДЕ

На стени каменој
оглашава се ловачки
рог невидљиве виле наричу

Из сазвежђа Бика седам
сестара из туге
у сјај звезда преточене

Мотре да залутали метак
нечији живот
нечију младост не сруши

Доста је њих у похлепи
звери-нељуди
низ литице тами гурнуто

Она је претећа, густа
ал' незасита
зјап гладан отвара, мами

а ловци никад не посустају
и рог им се излизао
жедни кравим очима врцају.

(Хијаде, мит. нимфе, кћери Атласове, које су од туге за братом у лову настрадалом, претворене у седам звезда у сазвежђу Бика...)

СВЕТЛОСТИ ХОДОЧАШЋА

У близини лавре Александра Невског
изнад вечне куће Фјодора Достојевског
дан чудесном светлошћу
људе опомиње, благо усмерава
која су светлоказја истинита, права.

У светлосној мрежи, из несташних дана
речима старца Зосиме стаза извајана,
из кадионице у цркви тамјанског дима
зрак се Божији слива
да га још невина душа покорно целива.

Утиснуте у свести јеванђелске поруке
у лаври Тројицко Сергејевској трају,
Фјодора Михајловича у стопу прате,
сећајући их се капљу сузе умиљења
кроз молитву тражи за све избављења.

У романима кроз многе извајане ликове
смерна тежња сија, снажно провејава,
и доброг правдољубивог кнеза Мишкина
кад емоције савладају његову свест
од брзоплетих поступака лако спашава.

Царство је Божије универзани идеал, истина
човекољубља, путоказ ка љубави правој,
ка којој треба сваки човек увек да тежи
да би са собом у земаљском трајању
и сваким бићем био у тоталној равнотежи.

Та истина искри ходочасницима крај хумке
мислима оживи ликове хришћанских подвижника,
из камених плоча заре изникле румене булке
као да потврђују Фјодорове исписане речи:
“Атмосфера човекове душе јединство је земље
и неба”, клоните се злодела које увек вреба.

БЕЗ СВИТАЊА

Између мене
и њега јаз бездни

Он главе усијане
мисли
да корен вечности
темељи

Неделима отежан
празних шака
обневидео
у дуб тоне

Пролазност
не прихвата
јер он је све
што је било,
што јесте
и што ће бити

Између мене
и њега
јаз бездни.

РАСИПАЊЕ РЕЧИ

Само да сакупиш разнете речи
које негде безумно ластаре,
у дела да их смерно преобратиш
вратнице уточишта да отвориш

Младошћу немилосрдно расипане
безглаво браздама прљуге сејане,
речи прошлости опоменом светле
прогледалима грудни кош раздиру

Зарад спаса изведи рачун промашаја
да ти мисли смирењем утихну,
зарони светлошћу коју ти вера нуди
бујицу опроста, вратнице свеогња

Уз звуке Гершвинове Рапсодије у плавом
у плавет неба вознеси и себе и друге
искупи грехе порочног расипништва
ено, кореном светле залутале речи...

ХОМОЉСКЕ ВАТРЕ

Ноћас у бачији ватре не гасну
Чобанска свирала мами на лет,
Бехаре воћњаци и људске душе
Помамно врви праисконски крет.

На обали златног водотока Пека
Пастирица вретено вере окреће,
Са велом од магле лепоте дозива,
Дугу неба у очи - изворе прикива.

Наковњи звече, врцају искре наде
Да у људима љубави буде више,
Да белег среће човек на челу носи
Зловреме затре, сву opakост брише.

Да више раздор у крви не забруји
Испирач злата грумен заноса нађе,
Делима проструји кроз фокус света
Сунце над земљом у понор не зађе.

Ноћас цело Хомоље светлошћу таласа
Све што је вредно и каменом се врежи.
Људи више не вагају изговорене речи
Све је у складу, у еденској равнотежи.

ПАСТИРИЦА

Руковет светлости
Тајном лепоте везује,
Занавек да јој путоказ
кроз живот буде.

У бистром водотоку Пека
Ублажава пламен
Који јој венама букти.
Ублажава окресе муња
Да је под лучом погледа
Румени образи
Мање жежу, не одају.

Куне се у очи своје
На верност.
Куне се да јој додири
Туђих руку никада више
Не буду
Зрневље у бразде бачено.

Изнад ње беле лептирице
Неукротиву игру играју...

У кагуну
Чиније земљанице
Препуне месечине неодољиво маме,
Намећу ниске свог сјаја.
У грудима пастирице
Крила уздрхтала.

Домамљена звуком фруле
Изговорени завет
У новом заносу поново бехари.

НА ОБАЛИ

Усковитлани песак видокруг мути
лик твој у даљини
покушава да засени,
исписује равнодушност која тихо
клизи ка мени,
телом се разлива.

Не отимам те разлагању
нити изговарам љубав,
површином воде вајам прошлост
која се водотоку предаје.
Празним погледом је пратим.
У даху нешто налик на ковитлац
шуми, узмиче
као да уточиште за суштину тражи.

ОДАНОСТ КЕРУШЕ

Плашиш ли се сопствене сенке
па лајеш да обуздаш немир
док извор бездана
светајнама жубори.

Хоћеш ли звезде до растераш
уз згуснуте, олујне даљине
да се несјајем натопе
изгубе сопствене силе.

Како ћеш пратити човекове стопе
ако без бакља временом трају,
зар кроз лукавост твоју
кроткост да не избије.

Она је често надсилом заточена
па човеку телом утризе утискаш,
не слутиш да их је више
од пријатеља, но од тебе.

Авкај, само авкај, није то кобно
као кад човек човеку резом речи
оркански у душу зарије
у очи га гледа и не трепне.

Важна је твоја оданост бескрајна
пламени поглед што њен сјај точи
покрети кад љубав исповедају
пружене шапе преоданост дају.

КЕРУША ТУЖНОГ ПОГЛЕДА

Керуша моја ко' тигар прави
ланцима се отима,
кевће на судбу псећу и онда
када с коском у шапама слави

Од поноћи, до поноћи кевће бесно
на све у окружењу неизбежно,
на месец што жутило у очи точи,
на сваку лат цвета која јој маше
на врапца на мермерној плочи.

Керуша моја у само њој знаном
суровом, псећем кругу,
из очију чоколадне боје
одана човеку, низ ланац лије
сребрне сузе, извирућу тугу.

Слободно би вртом да скакуће
да сваку биљку такне, згази,
понеку из корена извуче,
прагом куће разбаца у лакој скоку
не би ли осмех на лице измамила
и руку човечју да би је погладила.

Уместо нежности грдњу добија,
повијеног репа, погнуте главе
цвилећи одлази у кућицу своју
у којој довучене играчке
на игру маме, и смирење даре праве.

Керуша с тужним погледом и чежњом
помно прати сваки мој крет,
погледам ли је, радосно скаче
високо, до облака би полетела
за трунку љубави коју је желела.

РОЂАЦИМА ПО ПРИЧЕСНОМ ПУТИРУ

О. Јолић, Ана Дудаш и Недељко Терзић
СО-е Ниш, 1991. на додели награда “Чегарске ватре”

УЗАЛУДНЕ ПРЕТЊЕ

Србија је земља невина, од лепота сија
она је птица којој желе крила да сломе,
препуна је врлина и инатних извора ума
жаоке јој шаљу само убице без разума.

Лепоте њене у рушевине би да претворе
потомству белом кугом корене да затру,
четири оцила боду им очи и њих бришу
у њима правда и храбност предака дишу.

Залуд нас ко коров отровним речима трују,
вековима и људство и биље сурово требе,
залуд нас недужне ломе, на крст разапињу
заштитни штит анђели нам увек развију.

Овде је станиште неуништивих, чистих душа
које цват шљивика и људе од зла крију,
у бразде укорењеним последњим дахом
умрли људи злате се звезданим прахом.

Умрлих нема, јер они у сваком од нас живе
знаци-опомена из сваке стопе им извиру,
са стреха заштитно бокоре чувари куће
најављујући Србији неуништиво свануће.

БУЂЕЊЕ ИСТИНЕ

(Бранку Миљковићу)

У ноћи ледној
ватрена стрела живота
отвори бол,
у ноћ одапета полети.
На грани од иња срменој,
чедној,
злопут исклесан.
Несмирај сањалишта
омча усуда стеже,
мами у ниво надсвести.
Ни већег плододарника,
ни већег злопатника.
Увек под жрвњем
трагач неуморни.

Ни зрнце љубави
у науму окружења да засветли,
вид озари,
ни рука пријатеља наду да подари.
Све је у помрачењу,
све се низбрдицом слива,
до завичаја затрти путеви,
Морава, Нишава
жуборе недоречене, ојађене.

Мисли се замрсиле, Јуде намножиле.
Ето их на дну испијене чаше
зубе оштре,
из очију мржња извире.

У некој другој галаксији
заронио си душу у светлост.
Причест примаш, опомињеш
да речи немају знамења
ако истину,
ако љубав заобилазе.

У ноћи чедној
сваког пролећа дрвеће будиш.
Велику истину будиш
која мора прогледати.

ХОДОЧАШЋЕ

(Милице Стојадиновић Српкињи)

Повремено зађем
у пределе давне,
где љеска се светлост
песме од бола откинуте

Угледам ли љубав
чекањем сањану,
васкрсне пламеном јавом
из чежње жар заталаса

И ето ме ходам
стазом тог плама,
трагам за трајним сванућем
за снагом да таму сатирем

Ходочастим често
где изнад вечне куће
око твоје честицама самује
нудећи озвездане димензије

Тада дан исијава
свечудесима песме,
тада сваком ходочаснику
узде звезда у руке дајеш

Светлошћу измамиш
безнадну дилижансу,
јавом пут смерности да твори
јавом разнету наду окрепљује.

СЕСТРИ ПО ПРИЧЕСНОМ ПУТИРУ (Славици Пејовић)

Моја сестра
по причесном путиру
звезданим јатима,
снохватицама
мрежу плете
да дубином ништавила
људи не тону

Да јаловим стазама
сјај не расипају,
опаки ветрови
доброту не брсте,
обманама
лаковерне не множе

Моја сестра
по причесном путиру
крошње неизвесности
вером блажи,
месечевим српом
рукохвате светлости
пласти

Залутале, са стаза
беспућа
светлоказима мами,
темеље од расипања
благодарјем чува,

Христољубивим путем
усмерава
да завичајни липњак
непорочностима цвета.

РОЂЕНДАНСКА ЗА СЛАВИЦУ Ј.

Ако некад дани отежају
ил' угасе осмех
нижи их на обрамицу зрака
изгубиће тегобу

Срменим нитима снохватица
ојачај темеље крила
да пролазним заносом никад
празнином не полете

Мудрошћу отварај вилинске
тајне дану недостижне
да му утробу жаром бремене
лакше ћеш до топлине

У стишке путеве светлоказа
непорочне душе утискај
да смерност и другима клија
ко' у бразду зрно бачено

Господ те у науму благосиља
док посусталом наду дариш,
дотицаће те увек целебна зора
отварајући пут извора.

ОДГОВОР СПАСЕНИЈИ СЛАДОЈЕВ
НА ЊЕНУ КЊИГУ
ШТА САМ РАДИЛА ОВДЕ

Џиновска поетска липа
што грана своје гране
на четири стране света
и пету
до богоугодног лета,
спасоносни богојављењски сев
док срцима
клице мудрости проклијава
од безверја спасава.

Из некрета ноћи
до крета дана
да успешно ломи корене зала,
да помоћ пружи
свима чија је звезда посустала,
залутала,
да их сотона не обеснажи
да их увек изговореном речју
утеши, блажи.

Изабраница Божија
Неуморно једри стазама
Добра и истина
Које јој увек од плодова дарованих
Више даре,
Јер лати њеног срца за сваког
Ластаре.

Увек изван кругова јаве
До искричавог светилишта
Отворене душе
Разапиње снове
Да сваког дотакну лепоте
Божанске свемоћи сањалишта.

Из бразда широке равнице
буди уснула јутра
смерног срца
за благодет људи,
за опстанак сутра,
да их нико мржњом не каменује,
да свако гнездо свије
у небеске чисте бразде
за добробит човечанства,
сев светлости улије.

Преображењем свепута
непокорјем открије,
да засјаје у тишини
четири оцила светосавска
васцелом површином свемира,
а она у цветњаку липа
стамених грана
још дуго траје
у поју милозвучних лира.

ПО БОЖИЈЕМ ПРОМИСЛУ

Ја, Милунка Савић,
добровољац у Балканским ратовима
са неодољивим жуборењем
навирућег родољубља у телу,
да бих заштитила брата Милутина
ратних страхота,
острижене косе, преобучена у мушкарца,
одлучна и спремна
да се супротставим горопадним силама мрака
које се завичајним пределима гнезде
затирући сјај у очима људи,
пријавих се
да верно служим краљу и отаџбини.

Ја, Милунка Савић, звана Милутин
благодарјем Свевишњег,
војујем у свим борбама против непријатеља
у саставу Дринске дивизије.

Признајем, није било ни мало лако
пребивати у рововима, бити спреман
одупирати се често јачем непријатељу,
боље опремљеном, боље ухрањеном.
С тамних небеса, без звезда небесница,
често је пљуштала киша
а ми борци у благу до колена тонемо у сан
док његово блаженство немилосрдно разлажу
зјапови празнина.

Изнад нас простор парају убојити меци,
језде ко црни коњаници апокалипсе.
Прете свему, и сваком ко им се нађе на путу.
Силовито се надмећу са нашом издржљивошћу
која у нама због љубави према отаџбини
опстаје, пркосно се множи,
из неисцрпног издана расте до небних висина,
до васионских даљина
упркос бескрајним вијугавим муњама.
Љубављу и жељом за правдом ојачани
супротстављамо се храбро, вихорном снагом јуришамо
у неизвесност, збуњујемо безочног непријатеља...
Немерљиве бездане
ми пркосници, ми небесници премошћујемо,
злокоб правдољубивошћу премрежујемо.

Из ревности у вери извире нам жеља
да непријатеља надјачамо
да не множи своје нечисте стопе по нашој
родној груди, не уврежи их у темеље земље наше.
У рововима притајени, у тишини која не слути
добро, понеки борац јауком је разблажи,
прене нас, разбуди из сна.
Ледена вода све више пуни ровове,
Разноси снагу али и тамну ноћ. Свиће.
Као да нам се приближава сунце да нас топлином
Напоји, угреје, осуши поквашену одећу
Која се све више припија уз тела, стеже претећи,
Отима неотопиву снагу.
Непријатељ узмиче. Јуришамо по поквашеној трavi
из које извирује понеки пољски цветак ил' божур
припремајући се да рашири своје лати,

рашири лепоту испред наших очију
дарујући нам обновљену снагу, ојачану наду.
Смењују се бојна поља Брегалница, Скадар...
смењују се као тама и светлост,
све чешће ничу нови ровови
угашене младости омеђују окрвављену земљу.

Ја, Милунка Савић,
као Милутин на Брегалници унапређена сам
у капларски чин,
медаља за храброст засијала је на мојим грудима.
Трудих се да постанем пример исцрпљеним борцима
последњег дана битке, водећи своје борце у јуриш
метак је био бржи од мене, зарио се и распорио
део тела.
Прогоњена пала сам у наручје леденог мрака.
На ватрометини метака падали су многи моји саборци.
Црни плашт обавијао је све више тела.
У мени пресечена мисао, студен, прекривен вид...
У пољском превијалишту где су ме пренели
раскопчавши копоран, открили су моју обману.
Нисам више била Милутин, већ оно што јесам,
изазвавши међу саборцима дивљење и чуђење
скоро неспојивог: женско а толико храбро
Неко је тихо проговорио:
„Наша хероина!” Хор бораца додао:
„Нека је пример и подстицај свима!”

Снежна пртина постајала је све краћа и више
Застрашујућа, али не задуго!
Тек што смо предахнули од ратних страхота,
Још сва тама није измилела,

Историја све понавља!
Изнад Балкана муњама се премрежава небо,
Звезде сахну.
Крвожедност освајача расте, све се више приближава
кућиштима, отвара нова попршта сукоба,
множи се бездушност освајача, муње парају вид,
бездани га вртоглавом брзином усисавају.
Фијучу разорни ветрови, жаоке у душе утискају.
Изнова посрће савест човечанства,
таласају претеће опасности.

Ја, Милунка Савић,
Резервни каплар стрпљиво чекам ратни распоред
Који никако да стигне.
Нема ми друге, пут под ноге и право код
Генерала Степе Степановића.
Чим сазна разлог мог доласка, заповеднички викну:
„Кући”!

Уместо кући, ја право у Крагујевац у штаб
Врховне команде Радомира Путника.
Војвода ме искусним оком одмери и благо рече.
„Штета је младост оставити на ратишту,
Бићеш болничарка”!
Не! Никако!
Хоћу у први ред са својим саборцима! викнух
Одлучно, уплаших се и сама сопственог гласа.
Моја одлучност је поколебала војводу, нерадо,
али прихватио је моју одлуку са изразитим
задовољством
на лицу.

Четири године с пушком у руци, у мушком оделу,
била сам страх и трепет за непријатеља,
бацајући бомбу за бомбом у швапске ровове,
благовремено затирући опасности које су нас вребале.
Храброст и одлучност
на моје груди низале су орден за орден.
Прву Карађорђеву звезду са мачевима стекла сам
на Дрини, после другу после Горничанске битке у
борби са Бугарима када сам унапређена у чин
поднаредника
приводећи двадесетак заробљених Бугара уплашених,
унезверених погледа врлудали су безсјајним зенима
не схватајући шта их је снашло.

На непрекидној ватрометини, без огњишта,
кроз кишу вребајућих убица,
усуд ме бодрио да трајем кроз ратиште
са девет ратних рана у телу,
да истрајем преко високих Проклетија, Албаније,
Крфа...

Осим већ добијених признања, низ груди засијала су
још: орден француске Легије части, француски Часни
крст,
затим су следила: руски Георгијевски крст, енглески
Светог Мајкла, Златних Обилића...
Читава ниска за испољену храброст у одбрани
кућишта
завичајних,
за сопствени огањ у срцу, за патњом натопљен народ.

На суровостима извојеваној слободи,
у српској историји утиснуто је моје скромно име
које ни последње године овоземаљског живота,
без поклека пред немаштином и глађу не изневерих.
Понуђену француску пензију од председника Де Гола
не прихватих, не желећи да напустим завичајне
пределе.

Остадох да самујем у трошној кућици на Врачару.
Можда ће из мојих стопа црвени божур простор да
разбокори,
да будуће време миром проклија
у чистој неузбурканој савести човечанства.

ЗАПИС ИЗ ЗЕЈТИНЛИКА

Ни прстохват светлости
јутро да доносе,
само облутак кроз тишину
с небеса тресну,
тугом натопљеној земљи
видике распори
ко' муња кад запис преполови.

Из грма прхнуше голубови
муње да сустигну, ублаже,
змијолике краке миром онаде
да корене искона
не ломе, но померају више.

Са белих крстача
зрнасти сјај из таме измигољи,
простором полети
порочне науме глади освајачке
да затре, окамени,
свакодневицу човеку макар трунком
наума преплави.

У маузолеју, из мермерних плоча
тиха музика извире,
закаснелим миром простор преплиће
у мимоходу погледима
белину крстача смерно целивамо
сва имена утиснута у њима,

да их кроз вечни сан
јутарњи зраци обасјавају
са даном буде.

ПЕСМОУКЛЕТНИК

(Уз двадесетогодишњицу од упокојења
Србољуба Митића)

У травнато време песмоkletник
сејао си речи страсне
да нас блаже, да нам трају.
Ено их у звезда сјају,
ено их са небеса звуком тиха
опомињу, посматрају,
шљивицима стишким бехарају.

Простором цветају, гране шире
да нас гладне, посустале
у преплету свих шљивика
сјајем својим натапају,
да нам душе чисте буду
да нам видом у недоба
не проклија мрак тегоба.

У травнато време
моћник и страдалник
цедио си отров стрела,
да их људи не одапињу
да нам песме не затрују,
из мрежа нас избављао
да све замке постављене
саме себи немоћ снују.

И данас нас помно пратиш
посустале снажно бодриш,

јер су песме спас од глади
да лепота где проклија
оснажења и спасења нуди.
Хомољске Русаљке опомињеш
на ритуал древни, биље будиш
да дах песми даре свакодневни.

Кроз звездани трептај пучином
азура с ПЕТИМ ЈАХАЧЕМ јездиш,
не би ли четири јахача Апокалипсе
умилостивио, скренуо са пута,
да проклијале речи понором не тону.
Бодриш песмодарне,
бодриш небосводне и песмородне
свевид отвараш ка трону,
на поетска врела указујеш, будиш.

Огњена Марија те одвела и води
па ти стопе неугасиво пламе
стазе и даље свети огањ походи.
Ми овде тонемо од тешких речи,
лик образа често мењамо,
ходамо кроз травнато време
песмом се из понорних дубина
избављамо, потонуле спашавамо.

Под небом Стига и даље опстајемо
оно нас лепотом напада.
Понекад непутем залутамо,
понекад нас греси раздиру у ходу
стреле нечије зависти прободу!
Трвењима бистрину извора мутимо,

далеко од љубави склони смо
да једни другима судимо.

Нека мајка Божја, наша Свецарица
измоли сина Творца
да отвори свима праведан пут,
љубав да се множи,
смерност окружује
Не би ли чисте душе нафору узели
Јер приближава се Страшни суд.

*На дан Огњене Марије,
30. 07. 2013. године*

МОЛИТВА ЗА ОПСТАНАК ОГЊИШТА

Нек сване макар искра огњишта
у свести истинских родољуба,
огњишта која су давно опустела
у зјапове заборава се уплела.

Да људи бистрим видом прогледају
прену их разлоге нестајања,
у плодне бразде надљубав посеју
неумља и небриге развеју.

Нек мисли своје сунчаним зрацима
у плетенице дана уплету,
испод стреја кућа евенке жара
маме за опстанак благодарна.

Да живот множе, сачувају од помора
огњишта осмесима деце красе,
традиција и смисао вере проклијава
Србију од нестајања спашава.

Сачувај Боже лепоту груде плодне
пробуди, опомени успаване,
обнови, охрабри наднадом огњишта
отвори светлост спасења прибежишта.

Светлоказје у поезији Ане Дудаш

У богатом песничком опусу Ане Дудаш појавила се још једна књига суптилне рефлексије и светлосарне духовности. У Вратницама огња песникиња се враћа свом поетски најинтимнијем исказу, пошто се опробала у родољубивој, дескриптивној, поезији за децу, па чак и у другим жанровима попут прозе, есејистике, књижевне критике. Ана је овде поново код куће. Та кућа за њу је, пре свега, црква – црква православна коју је својим срцем одабрала. Отуда и један посебан доживљај литургијског живота који је дубоко искуствен и личан.

Њен верс пун је украса, епитета, неологизама, чудесних кованица (Васкрсник, надсила, надснага, свеогањ, свепут, светлоказје, плододарник, злопут, тамногорје) у чијој барокној оплати нештедимице бујају речи као источници. Песник је песник, проговориће и кроз зовину свиралу, ветар, муњу, росу са Аермона. Његова се реч излива кроз безброј еманација, а суштаствено је иста, животодарна и нераздељива. Зато песнику ништа не можете узети, јер ништа и није његово. Ана Дудаш зна коме дугује своје таланте, па зато већ више од пола века стиховима враћа уздарје.

*Ноћас су месецу мешине претешке,
па жутило по звездама и земљи сланом точи,
да људи коначно прогледају
видом нежности, смерне оданости.*

Кроз циклусе ове књиге: Ходом свевидела, Сев времена, Рођаци по причесном путиру, она прави један круг у коме спаја прошло, садашње и будуће, Творца и творевину, у бризи да не остане незабележено оно што

је битно. А битно је да се у другоме огледамо, кроз њега бол и радост препознамо и преко причесне чаше се сјединимо.

Много је у савременој поезији библијског под-текста, али мало је песника који живе евхаристијским животом. За њих је религија усхит, занос лепотом Јеванђеља или псалма. Ана Дудаш доноси сведочанство о живом организму цркве и то је посебна вредност ових рима.

*Честица спознајног огња
истиче жар
разбукти жељу
да од Бога измоли
праведном стазом ход
највећи дар.*

Преплићу се у њеној поезији и историја и есхатологија, оно што јесмо и што ћемо бити. Често јавом потиштена и тужна, Ана се увек враћа светлости Будућега века. Она одужује дугове које смо заборавили, као онај према Милунки Савић, на пример. Не знам да ли јој је ико посветио песму, драму, трагедију, али Ана пише поему српској хероини, добровољцу из балканских ратова:

*Ја, Милунка Савић, звана Милутин,
Благодарјем Свевиињег,
Војујем у свим борбама против непријатеља.*

Тај непријатељ још увек је ту, као дух из Лазареве или Његошеве клетве. Каткада је видљив, а понајчешће долази из наше грехопадне природе која вапи за катарзичним прочишћењем. Ко би боље од песника осетио та трвења наше душе под теретом свих дихотомија од којих смо саздани. Ана Дудаш пише управо о тим нашим свакодневним распећима.

Уз двадесетогодишњицу од упокојења јуродивог песника Србољуба Митића, Ана пише и о овом „песмоуклетнику“, али и о стишкој равници која је родила доста песника.

*У травнато време песмоуклетник,
сејао си речи страсне
да нас блаже, да нам трају.
Ено их у звезда сјају,
ено их са небеса звуком тихим
опомињу, посматрају,
стишким шљивицима бехарају.*

Хвала јој за љубав, састрадавање, емпатију. Хвала јој што се сећа Милунке Савић, Србољуба Митића, што је међу своје причесне рођаке убројила и Бранка Миљковића и Милицу Стојадиновић Српкињу. Хвала јој што је крај тог путира видеала и мене.

Славица Јовановић

САДРЖАЈ

ХОДОМ СВЕВИДЕЛА

Ход без потонућа	7
Ноћ јеванђеља	8
Пут избављења	9
Змајеви од ноћаја	10
У манастиру Горњак	12
Отварање свепута	13
Бели анђео	14
Свемоћ вере	15
Ткање човека	16
Ходом до нигдине	17
Светлоказје	18
Изгубљени пут	20
Зорњаче	22
Обалом бистрице	23
У врту заблуда	24
Свевидело спознаја	25
У оковима самоуништења	26
Света Валентина минска	28
Пред иконом	30

СЕВ ВРЕМЕНА

Сев времена	33
Човек у мрежи живота	34
Вратило времена	35
На ериванском тргу	36
Ходом несагласја	38
Да срцем проговориш	39
Петроградске беле ноћи	40

У ермитажу	41
У дуб' пустињских дина	42
Лос	43
Хомољске хијаде	44
Светлости ходочашћа	45
Без свитања	47
Расипање речи	48
Хомољске ватре	49
Пастирица	50
На обали	52
Оданост керуше	53
Керуша тужног погледа	54

РОЂАЦИМА ПО ПРИЧЕСНОМ ПУТИРУ

Узалудне претње	59
Буђење истине	60
Ходочашће	62
Сестри по причесном путиру	63
Рођенданска за Славицу Ј.	65
Одговор Спасенији Сладојев на њену књигу Шта сам радила овде	66
По божијем промислу	68
Запис из Зејтинлика	74
Песмоуклетник	76
Молитва за опстанак огњишта	79

Рецензија

Славица Јовановић: Светлоказје у поезији Ане Дудаш	81
---	----

Ана Дудаш
ВРАТНИЦЕ ОГЊА

Издавач
Клуб љубитеља књиге “Мајдан”
Костолац

За издавача
Славица Пејовић

Рецензент
Славица Јовановић

Слика на корицама
Ружа Бошкан
(Минхен)

Штампа
Штампарија **Стојадиновић**
Петровац на Млави

Тираж: 300 примерака

ISBN: 978-86-85413-58-2

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41-1

ДУДАШ, Ана, 1936-

Вратнице огња : (песме) / Ана Дудаш. -
Костолац : Клуб љубитеља књиге "Мајдан",
2014 (Петровац на Млави : Стојадиновић). - 88
стр. : фотогр. ; 21 cm

Ауторкине слике. - Тираж 300. - Стр. 81-83:
Светлоказје у поезији Ане Дудаш / Славица
Јовановић.

ISBN 978-86-85413-58-2

COBISS.SR-ID 205989132

